

До разової спеціалізованої ради ДФ 58.053.024
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Хомик Анни Юріївни

на тему: «Формування стратегічної компетентності в професійно
орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з
інформаційних технологій»

на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Освіта / Педагогіка,

подану до захисту у разовій спеціалізованій раді ДФ 58.053.024

у Тернопільському національному педагогічному університеті

імені Володимира Гнатюка

Актуальність теми дослідження. Вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій є важливим завданням методики навчання іноземних мов і культур, адже специфіка професійно орієнтованого спілкування цих фахівців передбачає комунікацію з колегами і клієнтами з усього світу. Фахівці з інформаційних технологій мають володіти знаннями, навичками та вміннями, які дозволяють їм використовувати англійську як мову глобального спілкування та інструмент професійної взаємодії. Професійний успіх фахівців у цій сфері залежить від рівня сформованості у них стратегічної компетентності, яка покликана забезпечити досягнення мети спілкування.

Окремі аспекти розвитку стратегічної компетентності тих, хто вивчає іноземну мову вже привертала увагу науковців, однак дотепер не була розроблена методика формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Зважаючи на усе зазначене, тема рецензованого дисертаційного дослідження – «Формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій», є актуальною і спрямованою на розв'язання практичних потреб навчання професійно орієнтованого спілкування.

Наукова новизна результатів проведених досліджень та їх наукова обґрунтованість. Наукові положення, що містяться у дисертаційному дослідженні, є аргументованими, ґрунтуються на сучасних досягненнях методики навчання іноземних мов і культур, опираються на дослідження провідних вітчизняних та зарубіжних учених. Сформульовані авторкою висновки та пропозиції підтверджують результати експериментального дослідження.

Дисертація містить елементи наукової новизни, а саме: уперше розроблено методику формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, яка реалізується впродовж трьох етапів (ознайомлення, автоматизації, продукування) із застосуванням підсистеми вправ, що передбачає використання рольових ігор та презентацій; сконструйовано і спроектовано на процес іншомовної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій, лінгводидактичну модель формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні, у складі якої є цільово-методологічний, змістово-організаційний та результативний компоненти; уточнено сутність і структуру стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, зміст формування у цих фахівців стратегічної компетентності; удосконалено критерії відбору навчального матеріалу.

Зазначені елементи наукової новизни є обґрунтованими результатами

проведеного здобувачкою дослідження та мають істотне значення для галузі знань Освіта / Педагогіка.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дисертаційної роботи мають практичне значення і можуть, зокрема, бути використаними для: здійснення відбору навчального матеріалу, розробки комплексів вправ, використання методичних рекомендацій щодо формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Структура дисертаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Роботу ілюстровано 6 таблицями, 4 рисунками та 9 додатками. Список використаних джерел включає 229 наукових праць, 79 з яких іноземними мовами. Основний зміст дисертації викладено на 186 сторінках.

Дисертація написана державною мовою та оформлена у вигляді рукопису. Її оформлення відповідає вимогам, визначеним наказом МОН України №40 від 12.01. 2017р.

У *вступі* викладено актуальність теми роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи та гіпотезу дослідження. Науковий апарат дослідження визначено точно, відповідно до теми дисертаційної роботи, із врахуванням результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців та реальних потреб професійної діяльності.

У цій структурній частині роботи також визначено наукову новизну, та практичне значення дослідження, подано інформацію про впровадження його основних положень та результатів у навчальний процес Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Львівського національного університету імені Івана Франка, Тернопільського

національного технічного університету імені Івана Пулюя, Житомирського державного університету імені Івана Франка, розкрито особистий внесок здобувана, подано інформацію про апробацію результатів дослідження, його структуру та обсяг.

У *першому розділі* дисертаційного дослідження розкрито теоретико-методологічні засади формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. На основі аналізу наукових джерел розкрито поняття і структуру стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Виокремлено методичні передумови формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Автором доведено, що теоретико-методичну основу формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій складають компетентнісний, особистісно-орієнтований, комунікативний, ситуаційний і контекстний дидактичні підходи та методичні принципи професійної спрямованості, поетапності, доступності, комунікативності, продуктивності, відтворення реальних типових і проблемних ситуацій в навчальному процесі, ефективного використання комунікативних стратегій і тактик.

У *другому розділі* обґрунтовано зміст формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій у предметному і процесуальному аспектах. Відібрано навчальний матеріал для формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій за

обґрунтованими автором критеріями. Визначено три етапи (ознайомлення, автоматизації та продукування) і розроблено підсистему вправ, яка складається з логічно побудованих, взаємопов'язаних та об'єднаних у групи і підгрупи вправ. Створено лінгводидактичну модель, що відтворює основні складові процесу формування стратегічної компетентності у цільово-методологічному, змістово-організаційному, результативному блоках.

У *третьому розділі* представлено результати методичного експерименту організованого у декілька етапів із залученням 106 учасників, використанням комплексу методів математичної статистики: критерію Манна-Уїтні та критерію Вілкоксона для перевірки достовірності результатів. Підтверджено валідність сформульованої гіпотези експерименту щодо ефективності запропонованої методики. Сформульовано методичні рекомендації щодо формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій.

Висновки дисертаційного дослідження структуровано репрезентують узагальнені положення дослідження та розкривають внесок автора у розв'язання представленої в дисертації проблематики. Вони чітко сформульовані та ґрунтуються на отриманих наукових та практичних результатах дослідження.

Список використаних джерел відображає обсяг використаної літератури та рівень вивчення досліджуваної проблеми. Список використаних джерел оформлено відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додатки дисертаційної роботи містять укладені автором лексичний та граматичний мінімуми, завдання для пердекспериментального та

післяекспериментального оцінювання рівня сформованості стратегічної компетентності, результати проведених статистичних обчислень, комплекси вправ з укладеної підсистеми вправ, список опублікованих праць за темою дисертації та довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в наукових публікаціях. За темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, з яких 5 одноосібних наукових статей у фахових наукових виданнях України категорії «Б», рекомендованих МОН України для публікації результатів для здобуття наукових ступенів з напрямку, що відповідає галузі знань, за якою виконана дисертація; 1 стаття у періодичному закордонному науковому виданні, 3 тези виступів у матеріалах міжнародних та українських науково-практичних конференцій, 1 методичні рекомендації щодо формування стратегічної компетентності в усному англomовному професійно орієнтованому спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Наукові праці, опубліковані за темою дослідження, містять обґрунтовані наукові результати відповідно до поставлених завдань та характеризуються повним та якісним викладом матеріалів дисертації.

Оцінка рівня виконання наукового завдання та рівня оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Визначене здобувачкою наукове завдання, що полягало у науково-теоретичному обґрунтуванні, розробці методики формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій і експериментальній перевірці її ефективності, вважаємо виконаним. Його виконання забезпечувалось ґрунтовним опрацюванням літературних джерел, систематизацією концептуальних положень учених щодо питання формування комунікативної й іншомовної

комунікативної компетентності, проблеми формування стратегічної компетентності, особливостей навчання і викладання іноземних мов для спеціальних цілей, різних аспектів формування іншомовної комунікативної компетентності та стратегічної компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у видах мовленнєвої діяльності, розробкою відповідної методики та її подальшої експериментальної перевірки.

Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені з дотриманням логічної послідовності, чіткого викладу інформації та структурованості поданих матеріалів.

Авторка дисертаційної роботи засвідчила високий рівень володіння методами наукового пошуку, про що свідчить відповідність застосованих методів обраній стратегії дослідження та поставленим у роботі завданням, їх взаємодоповнюваність та здатність забезпечити отримання достовірних та об'єктивних даних. Теоретичні методи (вивчення праць вітчизняних та зарубіжних учених з методики, психології, педагогіки, лінгвістики, аналіз, синтез, класифікація, систематизація, моделювання процесу формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні) дали змогу визначити теоретичні передумови дослідження, сформулювати теоретичні та методичні підходи і принципи, які регулюють процес формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, обґрунтувати зміст навчання і визначити критерії відбору навчального матеріалу Емпіричні методи (наукове спостереження, опитування, тестування, експериментальне навчання) забезпечили збір та обробку емпіричних даних для визначення ефективності розробленої методики, оформлення та опису ходу і результатів експерименту.

Обробка кількісних даних здійснювалася з допомогою методів описової

(знаходження середніх величин, відсоткових співвідношень) та інференційної статистики. Зокрема застосовувався непараметричний критерій Манна-Уїтні з метою встановлення статистичної значущості різниці медіан передекспериментального і післяекспериментального оцінювання в експериментальній і контрольній групах і непараметричний критерій Вілкоксона з метою встановлення і доведення статистичної значущості різниці між показниками експериментальної й контрольної груп.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. При рецензуванні дисертації порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) та текстових запозичень не виявлено. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням, усі ідеї та наукові положення, викладені у ній, отримані автором особисто.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Відзначаючи серйозність, наукову добросовісність та цінність зазначеного дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне вказати на деякі дискусійні положення та висловити окремі зауваження та побажання.

1. На с. 24-25 дисертації визначено, що до кола підходів, які складають дидактичне підґрунтя формування у майбутніх фахівців з інформаційних технологій стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні, належать: компетентнісний, особистісно-орієнтований, комунікативний, ситуаційний та контекстний. Вважаємо, що цей перелік варто доповнити особисто-діяльнісним підходом, який розглядає особистість як суб'єкт діяльності, яка сама, формуючись в діяльності та спілкуванні з іншими людьми, визначає характер цієї діяльності і спілкування. Особистісно-діяльнісний підхід, який розглядається в єдності особистісного і діяльнісного компонентів є, на нашу думку, релевантною основою для формування у майбутніх фахівців з інформаційних технологій

іншомовної комунікативної компетентності, а також і одного з її компонентів – стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні.

2. У підрозділі 2.2 подано детальну характеристику одиниць та критеріїв відбору навчального матеріалу з метою формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій, розроблено алгоритм і описано процедуру відбору, визначено джерела відбору. Була б доречною візуалізація проведеної автором роботи з відбору навчального матеріалу у формі таблиці чи рисунка.
3. Для посилення репрезентативності розробленої автором підсистеми вправ Таблицю 2.1 на с. 113-118 можна доповнити зазначенням видів вправ.

В цілому висловлені зауваження та рекомендації не зменшують високої оцінки наукового рівня дисертації.

Висновок. Аналіз дисертації Хомик Анни Юріївни «Формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій» та опублікованих за результатами дисертаційного дослідження наукових праць дає підстави для висновку, що дисертація є оригінальною, самостійною, цілісною, завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає вимогам спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертація Хомик А. Ю. «Формування стратегічної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх фахівців з інформаційних технологій» на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки відповідає вимогам, визначеним наказом Міністерства науки і освіти України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого КМУ від 12.01.2022 р. № 44, що дає підстави для присудження Хомик Анні Юріївни наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри англійської філології

та методики навчання англійської мови

Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка

О.П. Дацків

4 листопада 2022 року

